

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗООЛОГІЇ ім. І.І. ШМАЛЬГАУЗЕНА

ТАРАСЕНКО Мар'ян Олександрович

УДК 598.289:591.5(477.8)

**СОРОКОПУДОВІ (*LANIIDAE*) ПОДІЛЛЯ:
СУЧАСНИЙ СТАН, ОСОБЛИВОСТІ БІОЛОГІЇ ТА ОХОРОНА**

03.00.08 – зоологія

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата біологічних наук

Київ – 2012

АНОТАЦІЯ

Тарасенко М.О. Сорокопудові (Laniidae) Поділля: сучасний стан, особливості біології та охорона. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.08 – зоологія. – Інститут зоології ім. І.І. Шмалыгаузеня НАН України. – Київ, 2012.

Здійснений аналіз поширення, біотопного розподілу та чисельності сорокопудів у природних та антропогенно змінених ландшафтах Поділля. Встановлена фенологія гніздування, особливості репродуктивного періоду та успішність гніздування сорокопудів. Здійснений порівняльний аналіз репродуктивних показників першого та повторного гніздувань на прикладі сорокопуда тернового. Визначений спектр живлення та мисливська поведінка сорокопудів в умовах Поділля. Встановлений характер поширення та спектр живлення сорокопуда сірого в позагніздовий період. Визначені фактори, що негативно впливають на популяції сорокопудів та розроблені рекомендації щодо їх охорони.

Ключові слова: сорокопудові, біотопний розподіл, чисельність, репродуктивний період, спектр живлення, антропогенний вплив, охорона.

АННОТАЦІЯ

Тарасенко М.А. Сорокопудовые (Laniidae) Подолья: современное состояние, особенности биологии и охраны. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата биологических наук за специальностью 03.00.08 – зоология. – Институт зоологии им. И.И. Шмальгаузена НАН Украины. – Киев, 2012.

Осуществлен анализ распространения, биотопического распределения и численности сорокопудов в естественных и антропогенно измененных ландшафтах Подолья. Определена фенология гнездования, особенности репродуктивного периода и успешность гнездования сорокопудов. Осуществлен сравнительный анализ репродуктивных показателей первого и повторного гнездований на примере обыкновенного жулана. Определен спектр питания и охотничье поведение сорокопудов в условиях Подолья. Выявлен характер распространения и спектр питания сорокопуда серого в послегнездовой период. Определены факторы, негативно влияющие на популяции сорокопудов и разработаны рекомендации относительно их охраны.

Ключевые слова: сорокопудовые, биотопическое распределение, численность, репродуктивный период, спектр питания, антропогенное влияние, охрана.

ANNOTATION

Tarasenko M.O. Laniidae of Podillya: modern state, features of biology and conservation. – Manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Biological Sciences. Speciality 03.00.08 – zoology. – Schmalhasen Institute of Zoology, National Academy of Sciences of Ukraine. – Kyiv, 2012.

Analysis of distribution, habitat distributing and quantity of Shrikes in natural and the anthropogenic changed landscapes of Podillya specifies on that Red-backed Shrike *Lanius collurio* – is a very numerous and numerous kind, with a closeness there are 0,1-1.2 pair/ha; Great Grey Shrike *Lanius excubitor* – by an ordinary and rare kind with the

closeness of 0,1-1,5 pair/100 ha; Lesser Grey Shrike *Lanius minor* – by an ordinary and rare kind with the closeness of 0,2-0,7 pair/100 ha. All of nesting in half-open ecotones. Fenologiya of nesting depends on the remoteness of places of wintering and weather terms. The size of the completed laying and oological indexes of Shrikes depend on latitudinal a gradient, natural and weather terms, physiology state of birds and terms of nesting. The comparative analysis of genesial indexes of the first and repeated nesting of Red-backed Shrike demonstrates the uneven increase of linear sizes and weight of nestling during all of post-embryonic nest period. There is an active increase of weight and body (2,36 gr/days) in the first half of development, while in the second half the increase of weight falls (1,83 gr/days) sharply, that is correlated with beginning of development of plumage. In the feed of nestling and grown man Shrikes a considerable role is played insect of rows Coleoptera, Hymenoptera and Orthoptera. In the ration of Red-backed Shrike a particle of Coleoptera is 31,3%, Hymenoptera – 19,3%, Orthoptera – 11,3%, Great Grey Shrike – 66,2%, 2,3% and 5,3%, Lesser Grey Shrike – 47,4%, 20,0% and 12,6%. It is set that progress of nesting of Shrikes depends on nest, natural and weather terms which increase influence of anthropogenic factors. In a post-nesting period a Great Grey Shrike meets in valleys year, bush steppe and forest bells. In his feed the particle of micromammalia grows and the particle of invertebrates diminishes. To the basic factors which negatively influence on the state of populations Shrikes in the conditions of Podillya belong: thinning out and felling of forest bells, foresting of steppe areas, intensification of agriculture, use of pesticides, plugging in land-tenure of new territories, burning-out and obstruction. Priority direction of maintainance of quantity of Shrikes is conservation of nature protection territories in the places of nesting of birds, maintainance of bows and grassland areas which are trophic territories, limitation of the use of pesticides, leadthrough of ecological education.

Key words: shrikes, habitat distributing, quantity, genesial period, spectrum of feed, anthropogenic influence, conservation.